

Zupanič tudi v takratni Jugoslaviji nikakor ni bil osamljen primer. Dopoldanski del je zaključilo predavanje Karla Bethkeja z berlinske univerze z naslovom *Razvoj narodno-političnih identitet v Vojvodini*, kjer je prikazal pregled politične orientacije številnih vojvodinskih manjšin od oblikovanja jugoslovanske države do danes. V razpravi so se s protiargumenti odzivali predvsem prisotni srbski zgodovinarji.

Popoldanski del je začelo predavanje mlajšega hrvaškega politologa Dejana Jovića, ki je pred kratkim doktoriral na znameniti London School of Economics and Political Science, z naslovom *Ustavna razprava 1967 - 1974: Zakaj so srbski voditelji sprejeli Kardeljev koncept in Ustavo leta 1974?* Ta prispevek se vsaj prek Kardelja spet neposredno nanaša na ožje slovensko zgodovino. Delovni del srečanja pa je zaključilo predavanje danske zgodovinarke Brigitte Frello z mirovnega inštituta v Københavnu z naslovom *Zahodne konstrukcije o jugoslovanskih vojnah*. Brigitta Frello je analizirala pisanje nekaterih vplivnih zahodnoevropskih časnikov, posebej danskih, o dogajanju na ozemlju bivše Jugoslavije po njenem razpadu leta 1991 in ugotovila, da se stališča vodilnih zahodnoevropskih politikov in časopisnih komentatorjev, kakor so se že v tem času spreminjala, niso bistveno razlikovala.

Delavnica, kakor so srečanje naslovili organizatorji, je resnično delovala v pravem pomenu besede. Pasivnih poslušalcev je bilo vedno manj kot aktivnih udeležencev konference, običajno štirje ali pet študentov EUI. Vsakemu predavatelju je bilo na voljo uro ali uro in pol časa in z aktivnim diskutiranjem večine prisotnih namenjenega časa ni bilo nikoli preveč. Nasprotno, diskusija se je navadno preselila v sosednji prostor za jedilno mizo ali na klepet ob kavi. Pogovori o najrazličnejših problemih proučevanja jugoslovanske zgodovine, pobude za nadaljnje delo in stike, so tekli tako rekoč neprenehoma od zajtrka do konca poznih in obilnih italijanskih večerij, ki so se praviloma zavlekle globoko v noč. Konferenca je bila zelo koristna pri soočanju različnih pogledov na po(ne)srečenost obstoja jugoslovanske skupnosti v zgodovini, predvsem pa pri navezovanju stikov med mlajšo generacijo strokovnjakov, ki se s to problematiko ukvarjajo, bodisi znotraj ali zunaj nekdanje države in ki niso imeli priložnosti teh stikov vzpostaviti še za časa njenega obstoja.

Ervin Dolenc

Simpozij o življenju in delu Rudolfa Cvetka, Senožeče 14. 10. 2000

Olimpijski komite Slovenije, občina Divača in krajevna skupnost Senožeče so v olimpijskem letu in ob 120 letnici rojstva prvega slovenskega nosilca olimpijske kolajne, sabljača Rudolfa Cvetka v Senožečah in Divači od torka 10. oktobra do sobote 14. oktobra 2000 priredili Cvetkove dneve. Začela jih je otvoritev razstave o olimpizmu s spremljajočim predavanjem profesorja fakultete za šport v Ljubljani dr. Rajka Šugmana, posebej še predavanja za učence osnovne šole v Divači, sledili so sabljaška akademija, v soboto dopoldan otvoritev razstave o slovenskem olimpizmu in o Rudolfu Cvetku v Senožečah, simpozij o življenju in delu slavljenca,

slavnostna skupna seja občinskega sveta, sveta krajevne skupnosti, Olimpijskega komiteja Slovenije, Olimpijske akademije in Sabljaške zveze Slovenije ter popoldan odkritje doprsnega kipa pod častnim pokroviteljstvom predsednika države.

Simpozij o Cvetkovem življenju in delu je bil torej spremljajoča in zato časovno omejena prireditev. Uvodni prispevek je predstavil *dr. Ervin Dolenc* z Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani z naslovom *Cvetkova povezanost s Senožečami*. Rudolf Cvetko je bil 17. novembra 1880 rojen v Senožečah, vendar se je družina njegovega očeta Janeza Cvetka, c. kr. žandarmerijskega stražmojstra, po rodu iz Imenega pri Podčetrtku, razmeroma kmalu preselila v Ljubljano. Zato so bile Cvetkove vezi z rojstnim krajem po vsej verjetnosti rahle, pred dogovorom o postavitvi kipa pa tudi, razen rojstva samega, vprašljive. Uvodni referat je na kratko prikazal razmere v Senožečah v času Cvetkovega rojstva ter utemeljil njegovo obsežno in vplivno senožeško sorodstvo. Rudolfova mama, Ivana Zelen, izhaja namreč iz ene bogatejših in vplivnejših senožeških družin tistega časa. Njen stric Jože Zelen je bil v letih 1866-1874 senožeški župan, ustanovitelj čitalnice in pozneje, v letih 1895-1901, deželni poslanec v Ljubljani. Njegov vnuk in Rudolfov bratranec v drugem kolenu je bil znani upornik proti italijanskim fašističnim oblastem Danilo Zelen, katerega doprsni kip že tri leta stoji v neposredni bližini Cvetkovega. Na takratno socialno in politično elito na lokalni ravni kažejo tudi Ivanini krstni botri, priče na poroki Rudolfovih staršev in Rudolfovi krstni botri. Več jih je po svojem narodnjaškem delovanju preseglo svoje lokalno okolje. Družina se je vsaj do leta 1887 preselila v Ljubljano, kjer je Rudolf obiskoval osnovno šolo in poljansko nižjo gimnazijo, s šestnajstimi leti je odšel na kadetnico v Trst. Po službovanju pri 16. pešpolku na Hrvaškem se je izpopolnjeval na akademiji v Wiener Neustadtu, se pozneje demobiliziral, učil telovadbo na goriški gimnaziji, v začetku prve svetovne vojne pa je bil spet mobiliziran. To je bil verjetno tudi eden od vzrokov, da se je septembra 1914 v Divači oženil. Po vojni je ostal oficir v jugoslovanski vojski in bil leta 1926 prisilno upokojen.

Rok Stergar, asistent - mladi raziskovalec na oddelku za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete je Cvetka predstavil kot častnika avstro-ogrske armade. Cvetko se je po nižji gimnaziji v Ljubljani vpisal na tržaško vojaško pehotno kadetnico in jo obiskoval med svojim 16. in 20. letom starosti (1896-1900). Šolanje je zaključil z dobrim uspehom. S činom kadeta - častniškega namestnika je bil dodeljen 16. pehotnemu polku, ki je imel štab v Bjelovarju. Po dobrem letu službe je z dobrimi karakteristikami napredoval v čin poročnika. Kot dober telovadec, sabljač, plavalec in kolesar je od oktobra 1904 do junija 1905 obiskoval dva posebna sabljaška tečaja v Wiener Neustadtu in tako postal učitelj sabljanja. Od tega časa se je Cvetko občasno mudil v Wiener Neustadtu tudi kot inštruktor sabljanja. Podobnega vojaškega tečaja sabljanja in telovadbe se je udeležil tudi v šolskem letu 1906/07. Med leti 1908 in 1910 je na tečajih na vojaški akademiji v Wiener Neustadtu napredoval od pomožnega do glavnega učitelja, tega leta pa so ga vzeli celo za stalnega učitelja sabljanja, medtem ko se je prej občasno selil iz Bjelovarja ali Zagreba. V dveh letih stalnega službovanja je dobil pohvalo inštituta in pohvalo vojnega ministrstva, septembra 1912 pa se je vrnil k matični vojaški enoti, varaždinskemu pešpolku št. 16, ki pa je bil takrat na Dunaju. Septembra naslednje leto se je Cvetko demobiliziral, zato da bi se lahko poročil, saj je vojska aktivnim oficirjem ženitve zelo omejevala. Zaposlil se je kot učitelj telovadbe na goriški

gimnaziji. Vendar je bil v začetku prve svetovne vojne takoj spet vpoklican, povišan v stotnika, v bojih pa je zanesljivo sodeloval šele na vzhodni fronti v letih 1915-1917. Njegov polk se je leta 1918 boril tudi na italijanski fronti, vendar je bil Cvetko v tem času del osebja neke vojaške bolnice v zaledju. Ob razpadu avstro-ogrske se je javil novim oblastem in do leta 1926 služil v jugoslovanski vojski.

Tretji prispevek je predstavil diplomant ljubljanske filozofske fakultete *Borut Batagelj*, ki je analiziral odmeve na prvih pet olimpijskih iger, posebej na 5. igre v Stockholmu leta 1912, v slovenskem tisku. Njegova ugotovitev je, da olimpizem v tem prvem obdobju na Slovenskem ni imel skorajda nikakršnega odziva. V časopisih lahko zasledimo zgolj zelo kratka obrobna poročila in omembe o tem dogajanju. Nastopi avstrijske reprezentance so bili v očeh slovenskih častnikov obremenjeni še z nacionalističnimi predsodki. Drugo mesto sabljaškega moštva s Cvetkom na čelu in tretje mesto v floretu posamezno Kočevarja Richarda Verderberja tako nista bili niti omembe vredni.

Diplomant Fakultete za šport in tudi sam aktivni sabljač *Matjaž Flajšman* je govoril o razvoju sabljanja od borilne do športne discipline, v kar se je postopoma razvila šele malo pred nastopom Rudolfa Cvetka. Še v zlati dobi Cvetkovih sabljaških uspehov je bilo sabljanje ena od glavnih zvrsti orožja za sicer uradno prepovedano dvobojevanje, reševanje časti med višjimi sloji takratnega prebivalstva: plemiči, častniki, študenti, bogatejšimi meščani in višjimi uradniki.

Magister *Tomaž Pavlin*, asistent na ljubljanski Fakulteti za šport, je Cvetka predstavil kot športnega, predvsem sabljaškega vaditelja, sodnika in organizatorja pri ljubljanskem športnem društvu Ilirija od leta 1926 do druge svetovne vojne. Od teh začetkov pa vse do smrti leta 1977 je Cvetko tako rekoč postavil slovensko sabljanje na noge, vzgojil vrsto dobrih sabljačev in trenerjev in skrbel za strokovno organizacijo, tako da upravičeno velja za nestorja slovenskega sabljaškega športa. Po desetih letih vsestranskega in požrtvovalnega dela je bila leta 1936 jugoslovanska olimpijska sabljaška reprezentanca sestavljena skoraj iz samih Slovencev, Cvetkovih učencev.

Zadnji med referenti je nastopil Cvetkov učenec, dolgoletni sabljaški delavec, zbiralec gradiva ter poznavalec slovenskega sabljanja *Andrej Zajc*, ki je Rudolfa Cvetka predstavil bolj osebno, kot človeka, način njegovega dela, pristop in "filozofijo" sabljanja ter športnega udejstvovanja na splošno, saj je bil Cvetko vsa leta svojega dolgega življenja vsestranski in navdušen športnik. Na koncu je svoje vtise in spomine na sabljaško in splošno sodelovanje s Cvetkom dodal še g. Bensa, dolgoletni športni delavec na Taboru v Ljubljani. Pisni prispevki o življenju in delu Rudolfa Cvetka ter sabljanju bodo predvidoma objavljeni v posebnem zborniku.

Ervin Dolenc